

Ireneusz Pękalski

"Gli istituti religiosi nel nuovo Codice di diritto canonico", T. 8, Milano 1984 : [recenzja]

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawnohistoryczny 28/3-4, 297-300

1985

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

W studium pierwszym autor rozpatruje kwestię tożsamości zakonnika w aspekcie nauki Soboru Watykańskiego II oraz Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 r. Gambari w sposób zwięzły, ale wyczerpujący i przejrzysty scharakteryzował istotne składniki życia zakonnego, a zwłaszcza jego znaczenie w Kościele i dla Kościoła podkreślając, że zawsze należy realizować ideały powołania własnego instytutu.

Z kolei w artykule drugim autor podaje jakby klucz, którym należy się posługiwać przy zapoznawaniu się z kanonami odnoszącymi się do życia konsekrowanego.

W tym samym studium drugim Gambari wyjaśnia również główne zasady, czyli doktrynę zamieszczoną w kanonach i konkluduje, że dobre jej zrozumienie może stanowić pomoc w realizacji własnego powołania w instytucie.

Trzecie studium poświęca autor sprawie najważniejszej, tj. formacji i problem ten rozważa od momentu wstąpienia do instytutu, omawiając takie zagadnienia jak: formacja w ogólności, czyli jej znaczenie dla życia zakonnego, osoby odpowiedzialne za proces formacji, formacja w nowicjacie, formacja członków o ślubach czasowych oraz formacja ciągła, czyli permanentna.

Najbardziej ciekawe, pożyteczne i praktyczne, a to szczególnie ze względu na obowiązek dostosowania prawodawstwa instytutów do Kodeksu Prawa Kanonicznego, jest studium czwarte zatytułowane *Kodeks Prawa Kanonicznego, konstytucje i inne źródła prawa własnego*.

Autor, jako ekspert w sprawach prawnych dotyczących instytutów życia zakonnego, w części tej podaje nie tylko to, co powinno być zamieszczone w konstytucjach i innych zbiorach prawnych, lecz także wskazuje na współczesną praktykę stosowaną przez Kongregację Zakonów i Instytutów Świeckich odnośnie do zatwierdzania konstytucji oraz podsuwa niektóre rozwiązania praktyczne, z których mogą skorzystać instytuty życia konsekrowanego przy rewizji własnych przepisów.

Należy zaznaczyć, iż omawiana pozycja ze względu na jej walory praktyczne stanowi cenną pomoc przy rozwiązywaniu różnych zagadnień z dziedziny instytutów życia konsekrowanego.

ks. Julian Kałowski MIC

Gli istituti religiosi nel nuovo Codice di diritto canonico, t. VIII, Quaderni di Vita Religiosa, Editrice Ancora, Milano 1984, ss. 212.

W ramach serii wydawniczej *Quaderni di Vita Religiosa* ukazał się staraniem Lombardzkiego Regionalnego Instytutu Pastoralnego

ósmym tom poświęcony w całości nowemu prawu zakonnemu. Obok takich publikacji jak np. *La vita consacrata*, którą wydano jako trzeci tomik zbioru *Il Codice del Vaticano II* wychodzącego w Bolonii pod redakcją Adolfo Longhitano, Wikariusza Sądowego w Katanii, prezentowane tu dzieło stanowi kolejny komentarz do nowego prawa zakonnego (w szczególności do prawa instytutów zakonnych). Autorami tegoż dzieła są m.in. pracownicy naukowcy niektórych papieskich uniwersytetów działających na terenie Wiecznego Miasta.

Jak głosi podtytuł omawianej publikacji, zawiera ona akta specjalnego kursu, który zorganizował Lombardzki Regionalny Instytut Pastoralny przy współudziale Lombardzkiego Komitetu Włoskiej Konferencji Wyższych Przełożonych Zakonów Męskich i Lombardzkiej Delegatury Unii Wyższych Przełożonych Zakonów Żeńskich Italii.

Genezę publikacji, składającej się z ośmiu rozdziałów, przedstawia w słowie wstępnym (ss. 3—4) Virginio Rovera, Wikariusz Biskupi dla spraw zakonnych diecezji mediolańskiej.

Autorem pierwszego rozdziału (ss. 7—19), który stanowi ogólne wprowadzenie do nowego Kodeksu Prawa Kanonicznego, jest Francesco Coccopalmerio, wykładowca na Wydziale Teologicznym Północnych Włoch. Wspomniany kanonista w swoim wprowadzeniu do Zbioru Jana Pawła II odpowiada m.in. na pytanie, kto jest twórcą tegoż Zbioru, przedstawia zwięzłą historię prac nad wydaniem nowego Kodeksu oraz formułuje kilka uwag teologiczno-prawnych pomagających lepiej wnikać w ducha nowego prawa kościelnego.

Drugi rozdział (ss. 21—49) stanowi wprowadzenie do prawa instytutów zakonnych. Jego autorem jest dominikanin Mark Said, dziekan Wydziału Prawa Kanonicznego Papieskiego Uniwersytetu św. Tomasza z Akwinu (*Angelicum*). W swoim czasie Said pełnił funkcję relatora grupy studyjnej *de Institutis Vitae Consecratae*, działającej w ramach Papieskiej Komisji Odnowy Kodeksu Prawa Kanonicznego.

Omawiany tu rozdział podzielony jest na dwie części: pierwsza z nich przedstawia stan prawny sprzed rewizji Kodeksu oraz ukazuje pilną potrzebę reformy; druga natomiast prezentuje pracę grupy studyjnej *de Institutis Vitae Consecratae* i jej rezultaty. Autor — niejako naoczny świadek, a także promotor tworzącego się nowego prawa zakonnego — pozwala poznać metodę prac nad odnową prawa kościelnego w ogóle oraz pomaga właściwiej ocenić wagę zmian, jakie nowy Kodeks wprowadził w odniesieniu do przepisów regulujących całokształt działania instytutów życia konsekrowanego i stowarzyszeń życia apostołskiego.

Normy wspólne dla instytutów życia konsekrowanego, a więc kanony 573—606, omawia w trzecim rozdziale (ss. 51—107) Umberto Valtorta, OFM, wykładowca na Papieskim Ateneum *Antonianum* w Rzymie. Na końcu tegoż rozdziału autor przedstawia w nocie biblio-

graficznej niektóre posoborowe publikacje na temat prawa zakonnego.

Zarząd instytutów zakonnych — z pewnymi odniesieniami do instytucji świeckich i stowarzyszeń życia apostołskiego — komentuje w kolejnym — czwartym — rozdziale (ss. 109—194) Pier Giorgio Marcuzzi, salezjanin, wykładowca na Wydziale Prawa Kanonicznego Papieskiego Uniwersytetu Salezjańskiego. Należy podkreślić, że autor nie ogranicza się do interpretacji poszczególnych kanonów, ale — zwłaszcza w pierwszej części — przedstawia teologiczno-prawne racje umiejscowienia kanonów dotyczących prawa zakonnego w odnośnej części Kodeksu oraz teologiczno-prawne uzasadnienie instytutu zakonnego, instytutu świeckiego, stowarzyszenia życia apostołskiego jako takich.

Rozdział piąty (ss. 135—153), którego autorką jest s. Giuliana Accornero ze Zgromadzenia Córek Matki Bożej Bolesnej, wykładowca na Wydziale Prawa Papieskiego Uniwersytetu Salezjańskiego, szeroko omawia kanony dotyczące formacji zakonnej.

Prawa i obowiązki instytutów zakonnych i ich członków oraz apostołat tychże instytutów komentuje Gianfranco Girotti, franciszkanin konwentualny, wykładowca na Papieskim Uniwersytecie *Urbanianum* (ss. 155—177). Podobnie jak Valtorta, wyżej wspomniany autor na końcu rozdziału zamieszcza notę bibliograficzną, dotyczącą komentowanych przez siebie kanonów kodeksowych.

Kolejny — siódmy — rozdział (ss. 179—194) opracowany przez Virginio Rovera, wykładowcę na Studium Teologicznym Ojców Kapucyjnów w Mediolanie, zawiera interpretację kanonów o majątku instytutów zakonnych.

Ostatni rozdział — o wydalaniu zakonnika z instytutu — opracował Giuseppe Lobina, pracujący w Kongregacji dla spraw Zakonników i Instytutów Świeckich (ss. 195—210).

Porównując zawartość treściową przedstawionej tu publikacji z odnośną częścią Kodeksu, należy zauważyć, że całkowicie pominięto rozdziały VII i VIII tytułu o instytutach zakonnych. Rozdziały te traktują o zakonnikach wyniesionych do godności biskupiej i o konferencjach Wyższych Przełożonych. Wprawdzie powyższe normy prawne nie są najistotniejsze dla życia wspólnot zakonnych, jednakże, chcąc przedstawić całość prawa tychże wspólnot, należało — choćby krótko — skomentować także odnośne przepisy kodeksowe.

Ósmy tom *Quaderni di Vita Consacrata* — jak już zaznaczono — stanowi dość obszerny komentarz do nowego prawa instytutów zakonnych. Opracowany przez specjalistów, dzięki przejrzystości języka, z pewnością okaże się cennym przewodnikiem w lekturze kodeksu dla osób nieobznajomionych z prawem.

Wydaje się, że ogólny cel publikacji, to jest pomoc w pogłębionym poznaniu prawa instytutów zakonnych, a przede wszystkim ułatwie-

nie przyswojenia metody lektury i interpretacji odnośnych kanonów kodeksowych (por. s. 3), został w pełni osiągnięty przez autorów przedstawionej tu publikacji. Jednocześnie należy sobie życzyć, by w najbliższej przyszłości ukazały się także fachowe opracowania na temat nowego prawa instytutów świeckich i stowarzyszeń życia apostołskie-go, o których mowa w trzeciej części Księgi o Ludzie Bożym.

Ks. Ireneusz Pękalski

Il matrimonio nel nuovo Codice di Diritto Canonico, Annotazioni di diritto sostanziale e processuale, t. I, Studi giuridici, Libreria Gregoriana Editrice, Padova 1984, ss. 265.

Promulgacja nowego Kodeksu Prawa Kanonicznego dała impuls do opracowania licznych komentarzy dotyczących bądź to całości zbioru Jana Pawła II, bądź też poszczególnych jego części. Pośród tychże opracowań na uwagę zasługuje praca zbiorowa trzech znanych kanonistów: Zenona Grocholewskiego, biskupa tytularnego Agropoli, sekretarza Najwyższego Trybunału Sygnatury Apostolskiej, Mario Francesco Pompedda, prałata Audytora Roty Rzymskiej i Cesare Zaggia, Wilkariusza Sądowego Kościelnego Trybunału Regionu Triveneto. Praca ta, stanowiąca pierwszy tom *Studiów prawniczych (Studi giuridici)* wydawanych przez *Libreria Gregoriana Editrice* staraniem kanonistów przede wszystkim regionu Triveneto, a także innych ośrodków północnych Włoch, jest owocem sympozjum pracowników kościelnych trybunałów wspomnianego wyżej regionu. Odbył się on w Torreglia (Padwa) w dniach od 20 do 22 września 1983 r.

Powyzszy pierwszy tom *Studiów prawniczych* — zgodnie z zamierzeniami autorów — nie stanowi wyczerpującego opracowania wybranych zagadnień z zakresu materialnego i formalnego prawa małżeńskiego, ale — jak głosi jego podtytuł — zawiera uwagi, niekiedy bardzo ogólne, do poszczególnych norm kodeksowych omawianych przez uprzednio wymienionych kanonistów.

Całość pracy, składająca się z trzech relacji, poprzedzona jest prezentacją napisaną przez patriarchę Wenecji kardynała Marco Cè, przewodniczącego Konferencji Biskupów Regionu Triveneto (ss. 11—12). Na końcu tomu, w charakterze dodatku, przedstawiono krótką notę na temat historii spotkań kanonistów regionu Triveneto w latach 1970—1983 oraz zamieszczono łaciński tekst kanonów kodeksowych odnoszących się do materialnego prawa małżeńskiego (kanony 1055—1165, s. 245—265).

Przedstawiane tu relacje rozpoczyna referat Mario Francesco Pompeddy, który stanowi komentarz do VII tytułu I części księgi o kościelnej posłudze uświęcania (*Annotazioni sul diritto matrimoniale nel*